galėjo turėti stacionarų dūmtraukį, karšto oro kanalus ir šildyti gyvenamąsias patalpas kaip krosnys Vilniuje ir Kaune. Tipologiškai šią krosnį tektų apibūdinti kaip jaujos ar pirties krosnį.

Sprendžiant iš menko Plomėnų g. Nr. 29A krosnies susidėvėjimo, ji eksploatuota neilgą laikotarpį. Apie tai galime spręsti iš plono krosnies padą dengiančių pelenų sluoksnio, palyginti gerai išsilaikiusių, nesutrupėjusių, neapsilydžiusių plytų, neužtikta čia ir krosnies perstatymo ar rekonstrukcijos žymių. Panašu, kad ši krosnis buvo sezoninė, naudota labai trumpą laikotarpį – tik vieną ar du metus.

Krosnies liekanos išsaugotos, jas numatoma restauruoti.

SURVEY ARCHAEOLOGICAL EXPLORATIONS IN TRAKAI, PLOMĖNŲ STREET 29A

In May 2002 in Trakai in Plomėnų street 29A, the area of 21m^2 was explored where the cultural layer of 0.65 m thick was found. In the territory explored the remains of a stove dated to the 16th–17th centuries were detected. The stove will be restored in the future.

ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI VILNIUJE, TARP AŠMENOS, MĖSINIŲ, DYSNOS GATVIŲ

Valdas VAINILAITIS

2002 m. liepos–rugpjūčio mėn. LII atliko dalies kvartalo Nr. 60, esančio Vilniaus senamiestyje, tarp Ašmenos, Mėsinių ir Dysnos g. (A1610K1 – Vilniaus senojo miesto vieta), archeologinius tyrimus. Ištirti 127 m^2. Kasinėtos sklypo V ir ŠV dalys. Darbai vyko dviejuose plotuose (atsižvelgiant į užsakovo poreikius). Plotas 1 buvo iškastas sklypo ŠV dalyje ir apėmė dalį čia stovėjusio mūrinio pastato Š korpuso bei vidinio kiemo Š dalį. Plotas 2 buvo iškastas sklypo V dalyje ir apėmė dalį pastato Š korpuso, įvažiavimą į vidinį kiemą ir rūsį, kuris buvo po V korpusu.

Kadangi tyrimų metu nebuvo nustatytas mūrinių pamatų perimetras, 2003 m. pavasarį papildomai iškasti dar keturi šurfai. Šiuos darbus atliko archeologas Linas Kvizikevičius. Bendras papildomai tirtas plotas sudarė 40,25 m^2. Iš viso ištirta 167,25 m^2. Perimetras taip ir liko nenustatytas, kadangi išorinės užstatymo sienos patenka po Ašmenos ir Dysnos g. važiuojamąja dalimi.

Archeologinių tyrimų kvartale Nr. 60 metu lygiagrečiai buvo atliekami architektūriniai ir cheminiai radinių tyrimai. Architektūrinius tyrimus atliko B. Gudynaitė, cheminius – Chemijos instituto mokslo darbuotojos dr. R. Butkienė, dr. O. Nivinskienė ir dr. A. Sveikauskaitė.

Kvartalas Nr. 60 unikalus savo dydžiu. Tai mažiausias senamiesčio kvartalas. Ši teritorija apgyvendinta jau XIV a. Tarp Trakų ir Rūdininkų kelio kūrėsi vokiečių pirkliai ir amatininkai, čia atsirado Vokiečių g. Šalia tiriamo kvartalo XV a. buvo pastatyta Šv. Mikalojaus bažnyčia. Konkrečių žinių apie XVI–XVII a. čia stovėjusius namus nėra. Išsamiai neištyrus ankstyviausių istorinių šaltinių, lieka neaiškios tokio unikalaus dydžio senamiesčio kvartalo susiformavimo priežastys.

Ankstyviausiame mums žinomame Vilniaus miesto vadinamajame Fiurstenhofo plane, datuojamame apie 1740 m., jau matome susiformavusį kvartalą, atitinkantį dabartinio kvartalo ribas. Istoriniuose šaltiniuose čia minimi mūriniai namai „kamienica Paškevičovska", dominikonams priklausęs pastatas ir „kamienica Opaničovska".

Tyrimų metu buvo nustatyta, kad ankstyviausias kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIV a. paskutiniu ketvirčiu, susiformavo medinio užstatymo aplinkoje. Patys mediniai pastatai neišliko. Nuo XV a. čia gyvenę žmonės užsiėmė kalvyste ir geležies lydymu. Kasinėjimų metu surasta daug geležies gargažių, dviejų krosnių, atitinkamai datuojamų XVI ir XVII a., liekanos. Kad tirtoje vietoje dirbo kalviai, patvirtino ir dr. A. Sveikauskaitės atlikti gargažių cheminiai tyrimai. Jų išvadose teigiama, jog šlakai susidarė ne geležies redukavimo metu, o kalviškos gamybos procese.

XVII a. pirmoje pusėje, galbūt XVI a. pačioje pabaigoje, tarp Ašmenos, Mėsinių ir Dysnos g. pastatyti pirmi mūriniai pastatai – jų liekanos atidengtos tirto kvartalo V dalyje. Šie pastatai gerokai nukentėjo XVII a. viduryje nuo gaisro, veikiausiai sietino su 1655 m. rusų okupacija. XVII a. tirtoje vietoje darbavosi ir mėsininkai. Surastas maždaug 20 cm storio kiaulių kaulų sluoksnis virš XVII a. grindinio, pagal monetas datuoto buvusio mūrinio pastato patalpoje.

XIX a. pabaigoje mūriniai pastatai kapitaliai rekonstruoti pagal architekto M. Prozorovo projektą, o 1944 m. subombarduoti. Galutinai nugriauti XX a. šeštame dešimtmetyje valant griuvėsius.

Archeologinių tyrimų metu ištirtas iki 2,3 m storio kultūrinis sluoksnis, datuotas XIV a. paskutiniu ketvirčiu – XX a. viduriu. Surasta 21 moneta, švininės kulkos-šratai, pypkės, buities ir statybiniai daiktai.

ARCHAEOLOGICAL EXPLORATIONS BETWEEN AŠMENOS STREET, MĖSINIŲ STREET AND DYSNOS STREET IN VILNIUS

In 2002 the explorations were carried out in block 60 located in the Vilnius Old Town between Ašmenos street, Mėsinių street and Dysnos street. The total area of 127 m^2 was explored. During the explorations the cultural layer dated to the 15th–20th centuries was found. In the area the location of a forge with two remaining furnaces was found, as well as the remains of a building dated to the 16th–20th centuries.

VARNIŲ SENAMIESČIO ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI

Dalia KARALIENĖ, Laimutė VALATKIENĖ

2002 m. vėlyvą rudenį ŽMA atliko žvalgomuosius tyrimus Varnių senamiestyje, Daukanto – Dariaus ir Girėno g. ribose. Telšių UAB „Elektrovoltas" planavo nutiesti elektros kabelį iš Daukanto g. daugiabučio namo Nr. 3 skydinės į Dariaus ir Girėno g. namo Nr. 3 aplinkoje stovinčios telefono stoties pastatėlį. Didžioji prakasimų dalis turėjo kirsti dešinėje Varnelės upės pusėje esančią senovinės gyvenvietės teritoriją.